

РЕШЕНИЕ

№ 190

гр. Враца, 25.04.2024 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

**ОКРЪЖЕН СЪД – ВРАЦА, II-РИ ВЪЗЗИВЕН ГРАЖДАНСКИ
СЪСТАВ**, в публично заседание на двадесет и седми март през две хиляди
двадесет и четвърта година в следния състав:

Председател: Евгения Г. Симеонова

Членове: Калин Тр. Тодоров
Борис К. Динев

при участието на секретаря Веселка Кр. Николова
като разгледа докладваното от Евгения Г. Симеонова Въззивно гражданско
дело № 20241400500104 по описа за 2024 година

Производството е по реда на чл.258 и сл. от Гражданския процесуален
кодекс /ГПК/.

Образувано е по *въззивна жалба вх.№ 16046/21.12.2023 г.* на З. А. Л.,
чрез адв.Х. Й., преупълномощена от Еднолично адвокатско дружество "Д.
М.", против Решение № 742/10.12.2023 г. по гр.д.№ 793/2023 г. по описа на
Районен съд-Враца, с което са отхвърлени изцяло предявените от
жалбоподателя против "Адессо Кредит България" ЕООД, ЕИК ***, иск с
правно основание чл.26, ал. 1, пр. първо ЗЗД за прогласяване нищожността на
неустоечна клауза в сключен между страните Договор за паричен заем № ***
от 06.12.2021 г. поради противоречието ѝ със закона; предявените в условията
на евентуалност искове с правно основание чл. 26, ал. 1, пр. второ от Закона
за задълженията и договорите /ЗЗД/ за прогласяване нищожността на
неустоечната клауза поради заобикаляне на закона и с правно основание чл.
26, ал. 1, предл. трето ЗЗД за прогласяване нищожността на неустоечната
клауза поради накърняване на добрите нрави, както и предявения иск с
правно основание чл.55, ал. 1, пр. първо ЗЗД за осъждане на ответника да
заплати сумата от 50,00 лева, представляваща частичен иск от общата сума
263,64 лева, дадена от ищеца без основание по неустоечната клауза на
процесния договор.

Във въззивната жалба се изразява несъгласие с мотивите на районния
съд, че липсват доказателства за сключване на договор между страните и че
не е проведено пълно и главно доказване на обстоятелствата, на които ищецът
основава своите искания и възражения. Навеждат се доводи, че във връзка с

депозирана молба от вещото лице ищецът е изразил становище, в което е разяснил на съда, че е предоставил всички документи, с които разполага, а именно – погасителен план към процесния договор, както и че при сключването на договора не му е било предоставено копие от същия. Посочва се, че именно с това обстоятелство се обосновава и искането по чл.190 ГПК за задължаване на ответника да представи справка от счетоводството си за всички извършени плащания, както и копие от самия договор, с погасителния план и СЕФ. Сочи се също, че това искане е било уважено от районния съд, като на ответника са били указани и последиците по чл.161 ГПК, но в обжалвания съдебен акт самият съд си противоречи като излага мотиви, че не следва да се прилага санкцията по посочената законова разпоредба, макар и ответникът да не е представил изисканите документи. Въззивникът счита, че от представения отговор на ответника към вещото лице и отказът му да предостави счетоводна информация може да бъде направен извод за наличието на нелоялно поведение и умишлено създаване на пречки от страна на ответника за събирането на доказателства.

В жалбата се посочва, че направените с исковата молба доказателствени искания са били поддържани и в хода на съдебното производство, поради което направеното от първоинстанционния съд заключение, че ищецът не е провел пълно и главно доказване, е неправилно и незаконосъобразно. Въззивникът прави и оплакване, че въпреки недопускането на събиране на относими за спора доказателствени средства и въпреки липсата на оспорване относно сключването на договора и наличието на посочените клаузи от ответната страна, съдът приема, че не е доказано сключването на такъв договор. Намира, че неправилно съдът е отхвърлил доказателствените искания за допускане на съдебно-счетоводна експертиза и за издаване на съдебно удостоверение, което да послужи пред БНБ за снабдяване с информация. В тази връзка въззивникът счита, че съдът не му е дал възможност за докаже наличието на договорни отношения между страните, вкл. на задълженията на страните по договора, както и че е изправна страна по договора.

Във въззивната жалба се навеждат доводи, че сключеният договор е такъв за потребителски кредит и регулацията му попада под разпоредбите на Закона за потребителския кредит /ЗПК/, като още в исковата молба е направено възражение за недействителност на договора, поради нарушение разпоредби на посочения закон. Развиват се съображения, че след като съдът е приел, че не е спазена формата на договора, то е следвало да прогласи целия договор за недействителен на основание чл.26, ал.2, пр.3 ЗЗД, а не да приема, че не е спазена формата на договора. Излагат се и аргументи, че в случай, че липсата на подпис се тълкува като липса на съгласие, то това отново води до извод за нищожност на договора на основание чл.26, ал.2, пр.2 ЗЗД. Изтъква се, че тази нищожност е абсолютна и води до пълна невъзможност опорочената сделка да породи правни последици.

Прави се искане за отмяна на обжалваното решение в цялост и за уважаване на предявените искове. Претендира се присъждане на направените разноски пред двете съдебни инстанции.

В срока по чл.263, ал.1 ГПК не е постъпил отговор на въззивната жалба от насрещната страна "Адессо Кредит България" ЕООД.

Въззивната жалба е процесуално допустима като подадена от

надлежна страна, в рамките на законоустановения срок по чл.259, ал.1 ГПК и срещу обжалваем съдебен акт.

За да се произнесе по основателността на жалбата, настоящият съдебен състав взе предвид следното:

Производството пред Районен съд - Враца е образувано въз основа на искова молба, подадена от З. А. Л., ЕГН *****, чрез пълномощника му адв. Х. Й., преупълномощена от ЕАД „Д. М.”, срещу „Адессо Кредит България“ ЕООД, ЕИК: ***, гр. Ботевград, с която са предявени иск за обявяване на нищожност на неустоечната клауза на чл. 4 от Договор за паричен заем № ***/06.12.2021 г. и иск и за заплащане на сумата 50.00 лв. - частичен иск от общо 263,64 лв., представляваща недължимо платена сума при начална липса на основание по неустоечната клауза в същия договор, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозирание на исковата молба до окончателното ѝ изплащане, както и за присъждане на разноски.

В исковата молба се твърди, че на 06.12.2021 г. между ищеца и ответника е бил сключен Договор за паричен заем № ***/06.12.2021 г. за сумата 600,00 лв. с двуседмична погасителната вноска в размер 51,72 лв., като всички вноски били 13 бр. и размерът на общата сума за връщане възлиза на 672,36 лв. Посочва се, че в чл. 4 от този договор е било уговорено, че страните се съгласяват договорът за заем да бъде обезпечен по начина и условията съгласно т. 1 и т. 2 на чл. 4, а в чл. 4, ал. 2 страните били уговорили, че в случай на неизпълнение на задължението си да предостави обезпечение в срока, кредитополучателят дължи неустойка на кредитора в размер 263,64 лв., която се заплаща от кредитополучателя разсрочено, заедно с всяка от погасителните вноски. Така на ищеца била начислена неустойка в посочения размер, тъй като не представил в срок надлежни поръчители или друг вид обезпечение, посочени в договора, при което месечната погасителна вноска е станала 72,00 лв. вместо 151,72 лв., а общата сума, която следвало да върне станала 936,00 лв., вместо 672,36 лв.

Поддържа се, че към датата на завеждане на исковата молба З. Л. е изплатил изцяло задълженията по процесния договор за заем. Твърди се, че така уговорената клауза за неустойка в чл. 4 от договора за паричен заем е нищожна поради противоречие с добрите нрави /чл.26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД/ и поради това, че е сключена при неспазване на нормите на чл. 11, чл. 19, ал. 4 ЗПК, във вр. с чл. 22, както и по чл. 143, ал.1 ЗЗП.

Излагат се съображения, че настоящият случай касае еднотипни договори за паричен заем, върху чието съдържание потребителят не може да влияе. Поддържа се, че клаузата за неустойка е нищожна, тъй като чрез уговорката, че ако заемателят не предостави при сключването на договора обезпечение, дългът му нараства, се увеличава опасността от свръхзадължнялост, като кредиторът не следва да предоставя кредити без предварителна оценка на кредитоспособността на длъжника.

Навеждат се доводи, че неустойка за неизпълнение на задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди за кредитора, е типичен пример за неустойка, която накърнява добрите нрави, тъй като излиза извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване. Твърди се, че подобна неустойка всъщност обезпечава вредите от това, че вземането няма да може

да бъде събрано от длъжника в срок, но именно тези вреди се обезщетяват и чрез мораторната лихва по чл. 33, ал. 1 от ЗПК, като подобно кумулиране на неустойка за забава с мораторна лихва е недопустимо.

Сочи се, че нито една от страните не е имала реално намерение да бъде предоставено обезпечение или да се ползват правата на кредитора по чл. 71 ЗЗД, при непредставено обезпечение, като дори да се приеме, че страните са допускали възможността исканото обезпечение да се предостави и „неустойката“ да не се дължи, то това плащане не се явява неустойка по смисъла на закона, а възнаграждение, дължимо под условие.

Поддържа се и, че тази клауза е изцяло неравноправна и нищожна на основание чл. 143, ал. 2, т. 5 ЗЗП, тъй като същата задължава потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка, като клаузата не е и индивидуално уговорена съгласно чл. 146 от ЗЗП.

Излагат се съображения, че са нищожни отделните клаузи от процесния договор на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 от ЗЗД поради нарушение на закона, чл. 26, ал. 1, пр. 2 от ЗЗД поради нарушаване на добрите нрави, респективно на основание чл. 146 от ЗЗП поради неравноправност. Соци се, че чл. 33, ал. 1 и ал. 2 ЗПК при забава на потребителя кредиторът има право само на лихва до размера на законната върху неплатената в срок сума за времето на забавата, като в случая е налице заобикаляне на ЗПК, поради което на основание чл. 21, ал. 1 ЗПК клаузата е нищожна.

Според ищеца са налице основания целият договор за потребителски заем да се приеме за недействителен, което по същество води до недействителност и на самата неустоечна клауза, като моли за произнасяне относно недействителността на договора само в мотивите на решението. Изтъква се, че съзнателното погрешно посочване от кредитора на ГПР, както и непосочването на компонентите, които влизат в него, с цел заобикаляне ограниченията на ЗПК, следва да се тълкува, като цялостно неизпълнение на задължението по чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, което е основание за недействителност на целия договор по чл. 22 от ЗПК.

В срока по чл. 131 ГПК от ответника „Адессо Кредит България“ ЕООД е постъпил писмен отговор, с който се изразява становище за допустимост, но неоснователност на предявените искове.

Поддържа се, че преценката за противоречието на договорната неустойка с добрите нрави следва да се прави за всеки конкретен случай към момента на сключването на договора, като в случая конкретните обстоятелства не обуславят извод за противоречие на договорката за заплащане на неустойка с принципите на добросъвестността. Соци се, че с оглед размера на неустойката, същата не може да бъде определена като прекомерна, защото е под размера на главницата по заема, в рамките на приемливото и допустимото при такъв вид облигационни отношения. Изтъква се, че в договора е предвидено, че неустойката ще бъде заплатена разсрочено за целия срок на действие на договора, заедно с дължимите двуседмични вноски, а не еднократно, като нейният общ абсолютен размер е функция основно на срока на действие на договора, в който ищецът е пожелал да ползва предоставената му в заем сума. Твърди се, че този размер е съответен на неизпълнението на ищеца като длъжник по договора, тъй като в момента, в който ищецът би изпълнил задължението си по чл. 4.1, т. 1 или 2 от

договора и би предоставил допълнителното обезпечение, дължимостта и начисляването на неустойката би било преустановено и същата би се дължала в много по-малък размер. Сочи се, че несъразмерността между главницата и неустойката, констатирана към момента на неизпълнението и неудържимото ѝ нарастване в резултат на евентуално продължителен период на забава не са основания за обявяването ѝ за нищожна, тъй като тези критерии са изключени при преценката за нейната нищожност.

Изтъква се, че становището на ищеца, че размерът на договорената между страните неустойка е определен в противоречие с правилата на добрите нрави, не държи сметка за вида и характера на сключения между тях договор за паричен заем, като се сочи, че ответното дружество е сключило договора за заем с ищеца именно в кръга на предмета си на дейност, което определя сделката като търговска по смисъла на чл. 286, ал. 1 от Търговския закон (ТЗ) и договорната свобода лежи в основата на установяване на търговските взаимоотношения, в това число и по отношение определянето на размера на дължимата неустойка.

Твърди се, че е налице и съгласие на страните по договора за този начин на формиране на неустойката. Посочва се, че в чл. 7, ал. 2 от договора за заем е предвидено, че кредитополучателят винаги може да погаси изцяло или частично задължението си предсрочно, като в тази хипотеза той има право на намаляване на общите разходи по кредита, което води до недължимост и на оставащата до края на действие на договора неизплатена част от неустойката. Изтъква се, че поемането на акцесорното задължение, така и обезпечаващата изпълнението му неустойка не са наложени и поставени от заемотателя като условие за сключването на договора. Сочи се, че акцесорното задължение на заемателя, обезпечено с оспорената неустойка, в действителност е насрещно такова, което е включено в индивидуалния му договор вследствие на това, че същият е пожелал да се ползва от преференциални допълнителни условия по договора, които пък от своя страна заемотателят се е задължил да му предостави срещу допълнително обезпечение.

Поддържа се, че неустоечната клауза не е и неравнопоставена по смисъла на ЗЗП, тъй като е индивидуално уговорена и освен че не нарушава принципа на добросъвестността, същата не създава и значителна неравнопоставеност между страните относно правата и задълженията, нито пък е сключена във вреда на потребителя. Твърди се, че не е налице заобикаляне на разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от ЗПК, тъй като същата касае неизпълнение на основното задължение на кредитополучателя да върне заетата сума, а неустойката се отнася до неизпълнението на акцесорното задължение за предоставяне на допълнително обезпечение.

Иска се постановяване на решение, с което предявените искове да бъдат изцяло отхвърлени и на дружеството да бъдат присъдени разноски.

В производството пред районния съд ищецът е представил писмено доказателство – погасителен план към Договор № ***/06.12.2021 г.

Районният съд е уважил искането на ищеца за задължаване на ответника "Адессо Кредит България" ЕООД на основание чл. 190 ГПК да представи Договор за кредит № ***/06.12.2021 г., ведно с погасителния план и СЕФ към същия, като му е указал последиците по чл. 161 ГПК. Ответникът не е представил договора и приложенията към същия. По искане на ищеца е

допусната и съдебно-счетоводна експертиза, но ответникът не е предоставил на вещото лице поисканата счетоводна информация, поради което не е изготвено заключение и експертизата е заличена.

С обжалваното Решение № 742/10.12.2023 г. по гр.д.№ 793/2023 г. по описа на РС-Враца предявените искове са отхвърлени като неоснователни и недоказани. Решаващите изводи на първоинстанционния съд са, че ищецът не е провел пълно и главно доказване на обстоятелствата, на които основава исковата си претенция и от които извлича изгодни за себе си последици, а именно – сключването на описания договор за заем и съдържанието на неустоечната клауза, чиято нищожност се иска да бъде прогласена.

При извършената служебна проверка на решението, съобразно правомощията по чл. 269, изр. първо ГПК, въззивният съд намира същото за валидно и допустимо.

Предвид горното и съгласно разпоредбата на чл. 269, изр. 2 ГПК следва да бъде проверена правилността му по изложените във въззивната жалба доводи и при извършена служебна проверка за допуснати нарушения на императивни материалноправни норми, като въззивната инстанция се произнесе по правния спор между страните.

За да се произнесе, настоящият съдебен състав обсъди събраните доказателства, поотделно и в тяхната пълнота, във връзка с наведените от страните доводи, при което прави следните фактически и правни изводи:

По иска с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД:

Районният съд правилно е приел и е указал, че по този иск в тежест на ищеца е да докаже, че между страните е възникнало валидно облигационно правоотношение, произтичащо от посочения в исковата молба Договор за паричен заем № ***/06.12.2021 г., по силата на което за ищеца е възникнало задължение за заплащане на неустойка при посочените условия и в посочения размер.

В съответствие с указаната му доказателствена тежест, с депозирана по делото молба от 14.11.2023 г. ищецът поддържа, че при сключването на договора не му е предоставено копие от договора, а единствено погасителен план, поради което е направил и искането за задължаване на ответника на основание чл.190 ГПК да представи договора, както и справки за извършените плащания по същия. Както бе посочено, това доказателствено искане е било уважено от районния съд, но въпреки вменената му тежест ответникът не е представил договора.

Действително договорите обичайно се сключват в два екземпляра – по един за всяка от страните, поради което ищецът принципно би следвало да разполага с посочения в исковата молба договор. Ако обаче страната не разполага с този документ, било поради изгубването или унищожаването му, било поради неизпълнение на задължението да ѝ бъде предоставен екземпляр от договора при сключването му, за същата е налице процесуално право по чл.190 ГПК да изиска представянето на документа от лицето, което го държи, като в противен случай съдът може да приложи последиците на чл.161 ГПК. Прилагането на тези последици е възможно, когато насрещната страна не оспорва съществуването на документа, но отказва да го представи. Когато се оспорва съществуването на документа с твърдението, че изобщо не е бил съставен или пък е съставен, но е изгубен или унищожен, страната, която се позовава на него, ще трябва да установи съществуването и съдържанието му,

а във втория случай и това, че не е загубен или унищожен по нейна вина. Това става по реда на чл.165, ал.1 ГПК, който намира приложение и в случаите, когато страната не може да представи оригинала на документа по реда на чл.183 ГПК, поради това че този оригинал се е намирал в трето лице и е бил изгубен или унищожен. В този смисъл – вж Решение № 190 от 25.01.2021 г. на ВКС по гр. д. № 4079/2019 г., IV г. о., ГК.

В конкретния случай ответникът с отговора на исковата молба не оспорва твърденията на ищеца, че между страните е бил сключен Договор за паричен заем № ***/06.12.2021 г., както и твърденията относно съществуването и съдържанието на посочената неустоечна клауза. Излага единствено съображения, свързани с оспорване на твърденията за недействителност на тази клауза. След като ответникът не оспорва съществуването на документа, но не представя същия, въпреки вмененото й задължение по чл.190, ал.1 ГПК, съдът следва да приложи последиците на чл.161 вр. чл.190, ал.2 ГПК и не може да приеме за недоказано съществуването на договорни правоотношения, само поради това, че по делото не е представен екземпляр от договора.

При тези съображения съдът приема за установено, че между страните е бил сключен Договор за паричен заем № ***/06.12.2021 г., по силата на който ответникът е предоставил на ищеца кредит в размер на 600,00 лв., платим на 13 двуседмични вноски, както и че в чл.4 на договора е уговорено, че страните се съгласяват договорът за заем да бъде обезпечен от кредитополучателят чрез банкова гаранция или двама поръчители, отговарящи на определени изисквания, а в случай на неизпълнение на задължението за предоставяне на обезпечение същият дължи неустойка в размер на 263,64 лв.

Така приетите за установени факти се потвърждават от представения от ищеца погасителен план, от който е видно, че е относим към сключен между "Адессо Кредит България" ЕООД и З. А. Л. Договор за кредит № ***/06.12.2021 г., размера на кредита от 600,00 лв., брой и дати на падеж на 13 двуседмични погасителни вноски, размер на вноската от 51,72 лв., размер на оскъпяване на всяка погасителна вноска при непредоставяне на обезпечения от 20,28 лв. и общ размер на погасителната вноска с оскъпяването от 72,00 лв.

При това положение съдът намира, че между страните е възникнало валидно правоотношение по договор за потребителски кредит, сключен при условията на ЗПК, по отношение на който, съгласно чл.24 ЗПК, са приложими и нормите на ЗЗП и по-специално чл.143-чл.148 ЗЗП. Ответникът е небанкова финансова институция по смисъла на чл.3 ЗКИ, като дружеството има правото да отпуска кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства. Ищецът е физическо лице, което при сключване на договора е действало именно като такова, т. е. страните имат качествата на потребител по смисъла на чл.9, ал.3 ЗПК и на кредитор съгласно чл.9, ал.4 ЗПК. Сключеният договор по своята правна характеристика и съдържание представлява такъв за потребителски кредит, поради което за неговата валидност и последици важат както общите правила на ЗЗД, така и изискванията на специалния закон - ЗПК.

Настоящият съдебен състав намира, че въз основа на приетите за установени факти, може да бъде направен извод, че клаузата за неустойка е

нищожна, поради противоречие с добрите нрави.

Критериите дали е налице нищожност на неустойка, поради противоречие с добрите нрави, са изложени в ТР № 1 от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС, а именно - когато е уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Съгласно дадените разяснения в мотивите на ТР, за спазването на добрите нрави по иск за дължимост на неустойка, съдът следи служебно. Преценката за нищожност се извършва в зависимост от специфичните за всеки конкретен случай факти и обстоятелства, при съобразяване на примерно посочени критерии, като - естество и размер на обезпеченото с неустойката задължение; обезпечение на поетото задължение с други, различни от неустойката правни способности; вид на уговорената неустойка и на неизпълнението, за което е предвидена; съотношението между нейния размер и очакваните за кредитора вреди от неизпълнението /Решение № 107 от 25.06.2020 г. на ВКС по т. д. № 818/2009 г., II т. о./. Освен обезпечителна и обезщетителна, по волята на страните, неустойката може да изпълнява и наказателна функция. В Решение № 223 от 19.04.2016 г. на ВКС по т. д. № 3633/2014 г., I т. о. е прието, че въпросът за накърняване на добрите нрави по отношение на уговорена неустойка следва да бъде решен чрез комплексна преценка не само на съдържанието на договорната клауза, но и при отчитане на други фактори. Такива са свободата на договаряне, равнопоставеността между страните, функциите на неустойката, както и възможността неизправният длъжник сам да ограничи размера на неизпълнението, за да не се превърне неустойката в средство за неоснователно обогатяване.

Така, както е уговорена, неустойката в случая е предназначена единствено да санкционира заемателя за виновното неспазване на договорното задължение за предоставяне на обезпечение. Задължението за обезпечаване на главното задължение има вторичен характер и неизпълнението му не рефлектира пряко върху същинското задължение за погасяване на заетата сума. Размерът на предвидената неустойка е значителен и се равнява на почти половината от заетата сума. Съдът намира, че такава уговорка противоречи на добрите нрави по смисъла на чл.26, ал.1, пр.3 ЗЗД, тъй като нарушава принципа на справедливост и излиза извън обезпечителните и обезщетителните функции, които законодателят определя. Действително няма пречка размерът ѝ да надхвърля вредите от неизпълнението. В случая обаче, няма адекватен критерий за преценка на това надвишаване, доколкото се посочи, че процесната клауза обезпечава изпълнението на вторично задължение за обезпечаване на главното задължение. В случая и санкционната функция е вън от предмета на задължението, тъй като само по себе си непредоставянето на обезпечение не води до претърпяването на вреди. Основната цел на така уговорената неустоечна клауза е да доведе до неоснователно обогатяване на заемателя за сметка на заемополучателя и до увеличаване на подлежаща на връщане сума със значителен размер, което е в противоречие с добрите нрави и не се толерира от закона. Тя нарушава принципа на справедливост и не държи сметка за реалните вреди от неизпълнението /в този смисъл Решение № 74 от 21.06.2011 г. на ВКС по гр. д. № 541/2010 г., IV г. о., ГК/. Тъй като противоречието между клаузата и добрите нрави е налице още при сключване на договора, не е налице валидно неустоечно съглашение и според чл.26, ал.1

вр. ал.4 ЗЗД, в тази част договорът не е поражда правно действие.

Съдът не споделя доводите на ответника, че ако ищецът е изпълнил задължението си по чл. 4. 1, т. 1 или 2 от договора и е предоставил допълнителното обезпечение, дължимостта и начисляването на неустойката би било преустановено и същата би се дължала в много по-малък размер. От изначално предвиденото, видно от погасителния план, кумулиране на неустойката към погасителните вноски, следва извод, че тя води единствено до скрито оскъпяване на кредита, като излиза изцяло извън присъщите ѝ функции.

Следователно уговорената по този начин неустойка за обезщетяване неизпълнението на договорно задължение излиза извън по-горе очертаните функции на неустойката, създава условия за неоснователно обогатяване на предоставящия заемната сума и нарушава принципа за справедливост, поради което е нищожна поради противоречие с добрите нрави на основание чл. 26, ал. 1, пр. трето ЗЗД, чл. 21, ал. 1 и чл. 33, ал. 1 ЗПК. Наред с това предвидената клауза е и неравноправна по смисъла на чл. 143, ал.2, т. 5 ЗЗП, тъй като размерът на неустойката е необосновано висок и на основание чл.146, ал.1 ЗЗП е нищожна.

С оглед изложеното предявеният иск за установяване на нищожността на клаузата на чл. 4 от процесния договор за заем е основателен и като такъв следва да се уважи.

Предвид липсата на приложен по делото договор съдът не може да извърши преценка относно основателността на поддържаното от ищеца основание за недействителност и на целия договор за заем, поради нарушение разпоредбата на чл.11, ал.1, т.10 ЗПК, тъй като по делото е останал неизяснен от фактическа страна въпросът дали в договора е посочен ГПР, какъв е неговия размер и начин на формиране.

По иска с правно основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД:

По отношение на този иск, ищецът следва да докаже плащането на съответната парична сума. Когато ищецът е установил плащането, ответникът следва да установи наличието на правно основание за получаване на сумата, т.е. че съществува правно призната причина за раз местването на богатата, тъй като именно наличието на това основание му дава възможност да задържи полученото и предявения срещу него иск да бъде отхвърлен. Ако получилият богатата не докаже по несъмнен начин, че има определено основание да я задържи, то той дължи нейното връщане.

От данните по делото е видно, че ответникът не само не е представил договора, но не е предоставил на вещото лице по допуснатата съдено-счетоводна експертиза и счетоводни документи, установяващи извършените плащания по договора. Съдът намира, че това поведение също дава основание за прилагането на установените в разпоредбата на чл.161 ГПК последици от възпрепятстване на доказването и за приемане за установено, че ищецът е изплатил изцяло задълженията по договора за заем, ведно с начислената неустойка в размер на 263,64 лв.

С оглед установената по-горе в мотивите недействителност на неустоечната клауза, плащането на сума за неустойка се явява лишено от основание и подлежи на връщане от ответника, защото за него е липсвало основание да го получи.

При това положение следва да бъде уважен предявения осъдителен

иск за сумата 50,00 лв., представляваща част от дадената без основание сума в общ размер от 263,64 лв. въз основа на недействителната неустоечна клауза на чл.4 от Договор за паричен заем № *** от 06.12.2021 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от подаване на исковата молба в съда на 27.03.2023 г. до окончателното ѝ изплащане.

По разноските:

С оглед изхода на спора и на основание чл.78, ал.1 ГПК ответникът следва да заплати на ищеца сторените разноски, които представляват заплатени държавни такси пред двете съдебни инстанции в общ размер от 150,00 лв. (100,00 лв. – държавна такса по исковата молба пред първата инстанция и 50,00 лв. – държавна такса по въззивната жалба пред настоящата инстанция). Пред първата инстанция е бил внесен и депозит за вещот лице в размер на 350,00 лв., но с оглед заличаване на експертизата районният съд е разпоредил тази сума да бъде възстановена на ищеца по посочена банкова сметка.

Както пред първата, така и пред въззивната инстанция са представени договори за правна защита и съдействие, от които е видно, че на ищеца З. А. Л. е оказана безплатна правна помощ от Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ с БУЛСАТ ***, с адрес ***, представлявано от адв. Д. М. - управител, поради което следва да бъде присъдено адвокатско възнаграждение в хипотезата на чл.38 от ЗА, в размер съобразно уважените искове и съгласно Наредба №1/09.07.2004г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Пред всяка от инстанциите са представени списъци по чл.80 ГПК, с които се претендира присъждане на адвокатско възнаграждение в размер на 480,00 лв. с ДДС за всеки от предявените искове по чл.26 ЗЗД и по чл.55 ЗЗД, т.е. за всяка от инстанциите - по 960,00 лв. с ДДС.

Действително разпоредбата на чл.2, ал.5 НМРАВ предвижда, че за процесуално представителство, защита и съдействие по граждански дела възнагражденията се определят съобразно вида и броя на предявените искове, за всеки един от тях поотделно независимо от формата на съединяване на исковете.

Настоящият състав обаче намира, че при присъждането на възнаграждението следва да бъде взето предвид Решение от 25.01.2024 г. по дело С-438/22 на СЕС, според което приетата от Висшия адвокатски съвет като съсловна организация Наредба № 1/09.01.2004 г. относно задължителните минимални размери на адвокатските възнаграждения, е равнозначна на хоризонтално определяне на задължителни минимални тарифи, забранено от чл.101, § 1 ДФЕС, имащ директен ефект в отношенията между частноправните субекти и пораждащ правни последици за тях. Посочено е, че подобни действия водят до увеличаване на цените в ущърб на потребителите, което разкрива достатъчна степен на вредност по отношение на конкуренцията, независимо от размера на определената минимална цена, като такова ограничение на конкуренцията в никакъв случай не може да бъде обосновано с преследването на "легитимни цели". Изложени са и мотиви, че цената на услуга, която е определена в споразумение или решение, прието от всички участници на пазара, не може да се счита за реална пазарна цена, като съгласуването на цените на услугите от всички участници на пазара, представлява сериозно нарушение на конкуренцията по смисъла на чл.101, § 1

ДФЕС, и е пречка за прилагането на реални пазарни цени. Изведено е, че националният съд е длъжен да откаже да приложи тази национална правна уредба, като предвидените в посочената наредба минимални размери, и когато отразяват реалните пазарни цени на адвокатските услуги. Въз основа на тези съображения, СЕС е постановил, че национална правна уредба, съгласно която, адвокатът и неговият клиент не могат да договорят възнаграждение в размер по-нисък от минималния, определен с наредба, приета от съсловна организация на адвокатите като Висшия адвокатски съвет, и съдът няма право да присъди разноски за възнаграждение в размер по-нисък от минималния, трябва да се счита за ограничение на конкуренцията "с оглед на целта" по см. на чл.101, § 1 ДФЕС, като при наличието на такова ограничение не е възможно позоваване на легитимните цели, които се твърди, че посочената национална правна уредба преследва, за да не се приложи установената в чл.101, § 1 ДФЕС забрана на ограничаващите конкуренцията споразумения и практики.

Съдът намира, че трябва да бъде взето предвид и Решение от 28.07.2016 г. по дело C-57/2015 на СЕС, с което е прието, че правната уредба следва да цели да гарантира разумния характер на подлежащите на възстановяване разноски, като се вземат предвид фактори като предмета на спора, неговата цена или труда, който трябва да се положи за защитата на съответното право. Съдебните разноски, които следва да понесе загубилата делото страна, трябва да бъдат "пропорционални". Въпросът дали тези разноски са пропорционални обаче не би могъл да се преценява отделно от разноските, които спечелилата делото страна действително е понесла за адвокатска помощ, стига те да са разумни. Макар изискването за пропорционалност да не означава, че загубилата делото страна трябва непременно да възстанови всички направени от другата страна разноски, то все пак изисква страната, спечелила делото, да има право на възстановяване поне на една значителна и подходяща част от разумните разноски, които действително е понесла. Съответстваща на правото на ЕС е уредба, която допуска съдът да може във всеки случай, в който прилагането на общия режим в областта на съдебните разноски би довело до резултат, който се счита за несправедлив, да се отклони по изключение от този режим.

Предвид посочената практика на СЕС, която е източник на правото на ЕС, съдът намира, че следва да бъде определен справедлив и разумен размер на подлежащите на възстановяване разноски, който да е съобразен не с предвидените ограничения в НМРАВ, в т.ч. и с това по чл.2, ал.5 от същата Наредба, а с предмета на спора, неговата цена и труда, който е положен за защитата на съответното право.

Фактическата и правна сложност на делото в конкретния случай се определя от предмета на делото – искове за прогласяване недействителността на неустоечна клауза от договор за потребителски кредит и за връщане на даденото по същата, като бъде отчетено, че двата обективно съединени иска се основават на един и същ правопораждащ факт – недействителност на клауза от договора. Първият установителен иск за прогласяване на нищожност има обуславящ характер по отношение на втория осъдителен иск за връщане на даденото въз основа на нищожната клауза, което предполага еднаква защита по двата иска. Ето защо справедливо би било да бъде определен един адвокатски хонорар за двата предявени иска. С оглед

материалния интерес от 263,64 лв. по първия иск и 50,00 лв. по втория иск, претендиращият адвокатски хонорар от 960,00 лв. с ДДС за всяка инстанция се явява несправедлив, прекомерен и непропорционален. Най-сетне следва да бъде отчетен и положението от пълномощника труд, който в първоинстанционното производство се свежда до подаване на исковата молба и на две писмени молби, а във въззивната производство – до подаване на въззивна жалба и на едно писмено становище. Доказателствените искания за установяване на относимите обстоятелства са за събиране на писмени доказателства и назначаване на експертиза, които по своя характер са очаквани процесуални действия по такъв вид дела. Съдебното производство пред всяка от инстанциите се е развило в по едно съдебно заседание, в които страните и техните процесуални представители не са присъствали лично.

При тези съображения, настоящият съдебен състав намира, че за всяка от съдебните инстанции на адвокатското дружество следва да бъде присъдено възнаграждение в размер на 480,00 лв. с ДДС, представляващо минималния размер на адвокатското възнаграждение за един иск по чл.7, ал.2, т.1 от Наредба № 1/09.07.2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Водим от горното, Врачанският окръжен съд

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 742/10.12.2023 г. по гр.д.№ 793/2023 г. по описа на Районен съд-Враца и вместо това **ПОСТАНОВЯВА:**

ПРОГЛАСЯВА ЗА НИЩОЖНА на основание чл.26, ал.1 ЗЗД клаузата на чл.4 от Договор за паричен заем № *** от 06.12.2021 г., сключен между "Адессо Кредит България" ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: ***, и З. А. Л., ЕГН *****, с адрес: ***.

ОСЪЖДА на основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД, "Адессо Кредит България" ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: ***, **ДА ЗАПЛАТИ** на З. А. Л., ЕГН *****, с адрес: ***, сумата **50,00 лв.** /петдесет лева/, представляваща част от дадена без основание сума в общ размер от 263,64 лв. въз основа на недействителната неустоечна клауза на чл.4 от Договор за паричен заем № *** от 06.12.2021 г., ведно със законната лихва върху тази сума, считано от подаване на исковата молба в съда на 27.03.2023 г. до окончателното ѝ изплащане.

ОСЪЖДА на основание чл.78, ал.1 ГПК "Адессо Кредит България" ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: ***, **ДА ЗАПЛАТИ** на З. А. Л., ЕГН *****, с адрес: ***, направените пред двете съдебни инстанции разноски за държавни такси **в общ размер от 150,00 лв.**

ОСЪЖДА на основание чл.78, ал.1 ГПК вр. чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата "Адессо Кредит България" ЕООД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: ***, **ДА ЗАПЛАТИ** на Еднолично адвокатско дружество „Д. М.“ с БУЛСАТ ***, с адрес ***, представлявано от адвокат Д. М. М. – управител, сумата в размер на **общо 960.00 лева с ДДС** за оказана правна помощ пред двете съдебни инстанции на ищеца З. А. Л., ЕГН *****, (по 480,00 лв. с ДДС за всяка от двете съдебни инстанции).

Решението не подлежи на касационно обжалване, съгласно чл.280,

ал.3, т.1 ГПК, и е окончателно.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____